

ЕМОЦІЙНИЙ ІНТЕЛЕКТ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ ТА ЛІКАРІВ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЕМОЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

Євченко Ірина Миколаївна¹

¹ Кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології Державного торговельно-економічного університету, м. Київ (Україна)

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-3204-5954>

UDC: 159.942

АНОТАЦІЯ

У статті представлено результати емпіричного дослідження емоційного інтелекту (ЕІ) у студентів психологічного та медичного профілів підготовки, що має на меті виявлення спільних та відмінних характеристик розвитку емоційної компетентності майбутніх фахівців допомагаючих професій. Вибірку становили 142 особи віком 19–20 років: 80 студентів спеціальності «Психологія» (4 курс, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова) та 62 студенти медичного факультету (3 курс, Національний медичний університет імені О. О. Богомольця, напрями «Педіатрія» та «Лікувальна справа»). Для діагностики емоційного інтелекту застосовано методику Дж. Голла (EQ-test), що дозволяє комплексно оцінити рівень саморегуляції, емпатії, розпізнавання та управління емоціями.

Отримані результати засвідчили, що загальний рівень ЕІ у студентів обох груп залишається переважно на низькому або середньому рівні, проте міжгруповий порівняльний аналіз виявив статистично значущі відмінності у компонентних структурах. Зокрема, студенти-медики продемонстрували вищі показники емпатії та розпізнавання емоцій інших осіб, що, ймовірно, зумовлено професійною орієнтацією на клінічну взаємодію та потребою у високій чутливості до емоційного стану пацієнтів. Водночас студенти-психологи виявили кращі результати за параметрами усвідомлення власних емоцій та внутрішньої рефлексії.

Загальний рівень емоційного інтелекту у студентів-медиків виявився дещо вищим за студентів-психологів, із межовою статистичною значущістю ($p \approx 0,05$). Результати підкреслюють необхідність системного розвитку емоційної компетентності в освітніх програмах обох напрямів підготовки, особливо в аспектах емпатійного слухання, емоційної саморегуляції та професійного самопізнання.

Отримані дані відкривають перспективи для подальших досліджень у сфері формування емоційного інтелекту як чинника психологічного благополуччя, ефективної міжособистісної взаємодії та професійної адаптації майбутніх фахівців медико-психологічного профілю.

Ключові слова: емоційний інтелект, емоційна компетентність, емпатія, саморегуляція, студенти-психологи, студенти-медики, професійний розвиток.

Визначення проблеми та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Коли мова йде про емоційний інтелект, варто згадати його базове поняття – «інтелект».

Зміст інтелекту визначається як «здібність розуміння, оцінки ситуації, перетворення інформації, доцільність ухвалених рішень або ефективність поведінки, зокрема у важких і незнайомих

Address for correspondence, e-mail: editpsychas@gmail.com
Copyright: © Iryna Yevchenko

This is an Open Access journal. This work is licensed under a **Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY 4.0)**.
Link: <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>

ситуаціях» (Janus, (Eds.), 2006).

Загалом вчені виділяють декілька різновидів інтелекту: емоційний інтелект, вербальний інтелект, візуальний інтелект, логічний інтелект, творчий інтелект, фізичний інтелект (Stein, Book, 2012), аналітичний (академічний) інтелект, творчий (креативний) інтелект, практичний інтелект (Sternberg, 1981, Sternberg, 1988), соціальний інтелект (Thorndike, Hagen, Sattler, 1986). Bar-On R. виділяє емоційно-соціальний інтелект, до складу якого входять внутрішньо особистісна та міжособистісна сфери, адаптивність, вміння управляти стресом та загальний настрій особистості (Bar-On, 2006, Bar-On, 2007).

Лише в 1990 році емоційний інтелект почали розглядати як окремий вид інтелекту. Авторами було виокремлено його структуру: розуміння емоцій, точність оцінки і вираження емоцій, врахування емоцій в розумовій діяльності, управління емоціями (Mayer, Salovey, 1993, Mayer, Salovey, Caruso, 2008, Mayer, Salovey, Sluyter, 1997). В подальшому були зроблені глобальні емпіричні дослідження в цій області, які дозволили намітити «демаркаційну лінію» між EI і іншими видами інтелекту. У своїй моделі емоційного інтелекту Дж.

Мейєр і П. Селовей визначають його як групу ментальних здібностей, що сприяють усвідомленню та розумінню власних емоцій та емоцій оточуючих.

Згодом термін «емоційний інтелект» популяризувався, особливо після виходу книги Д. Гоулмана «Емоційний інтелект». Емоційний інтелект, за Д. Гоулманом, являє собою сукупність чинників, які дозволяють особистості відчувати, мотивувати себе, регулювати свій настрій, контролювати імпульсивні прояви, утримуватися від фрустрації й завдяки цьому досягати успіху в повсякденному житті. Далі з'являються нові концепції емоційного інтелекту, виокремлюють його складники, пояснюють особливості (Goleman, 2006, Petrides, 2010, Petrides, Gómez, Pérez-González, 2017, Petrides, Siegling, Saklofske, 2016, Saarni, 1999).

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Сучасні науковці визнають важливість емоційного інтелекту в життєдіяльності особистості й проводять дослідження на встановлення впливу розвитку емоційного інтелекту на різні сфери людського життя. Австралійські вчені виявили зв'язок емоційного інтелекту з академічною успішністю, лідерством, здоров'ям та міжособистісними

стосунками (Bucich, MacCann, 2019). Німецькі вчені виявили взаємозв'язок особливостей емоційного інтелекту із задоволеністю романтичними партнерськими стосунками (Wollny, Jacobs, Pabel, 2020). Але здатність точно судити про особистість (accuracy in Judging Personalities) позитивно корелювала зі здатністю розпізнавання емоцій, але не була пов'язана з розумінням емоцій та рисами емоційного інтелекту (Jaksic, Schlegel, 2020). Виявлений зв'язок між культурним та емоційним інтелектом (Barzykowski, Majda, Szkup, Przyłęcki, 2019, Daryani, Aali, Amini, Shareghi, 2017; Jonck, Swanepoel, 2015). Moon T. (2010) стверджує, що специфічні фактори емоційного інтелекту пов'язані з конкретними факторами культурного інтелекту. Загальний емоційний інтелект пов'язаний з metacognitive, motivational and behavioral культурним інтелектом (Piotrowski, Martinská, Voe, Rawat, Deshpande, 2020).

Luthans, Avolio, Avey and Norman (2007) вважали, що ставлення та поведінка співробітників організації значною мірою залежать від їхнього емоційного інтелекту. Hussein, Yesiltas (2020) дослідили вплив емоційного інтелекту на при-

хильність до організації, в якій працює особистість, та продуктивність її праці. В результаті було встановлено, що розвинутий емоційний інтелект суттєво зменшує контрпродуктивну робочу поведінку, а також значно підвищує прихильність працівників до своєї організації та керівництва (Hussein, Yesiltas, 2020).

Виявлено кореляційний зв'язок розвинутого емоційного інтелекту із задоволеністю життям (Guasp Coll, Navarro-Mateu, Giménez-Espert, Prado-Gascó, 2020). Дослідження взаємозв'язку емоційного інтелекту та задоволення роботою та життям вчителів середніх шкіл підкреслює, що емоційний інтелект є корисним особистісним ресурсом: здатність регулювати емоції суттєво пов'язана із залученням до роботи, задоволенням від роботи та задоволенням життям (Mérida-López, Extremera, 2020). Навички емоційного інтелекту дають позитивні, когнітивні та поведінкові результати для адаптації протягом старіння, сприяти підвищенню якості життя людей похилого віку (Delhom, Satorres, Meléndez, 2020).

Puertas-Molero, Zurita-Ortega, Chacón-Cuberos, Castro-Sánchez, Ramírez-Granizo & Gabriel González-Valero (2020) проаналізували впроваджені в різних країнах програми щодо розвитку емоційного інтелекту й прийшли до висновку, що короткотривалі менш ефективні за довготривалі програми. Розвиток емоційного інтелекту сприяє зменшенню тривожності, успішнішому регулюванню емоцій та протистоянню академічним труднощам, які щодня виникають у студентів та учнів. Вчені закликають систему освіти звернути увагу на важливість розвитку емоційного інтелекту дітей та підлітків та мотивувати психологів та педагогів до проведення тренінгів з розвитку емоційного інтелекту (Puertas-Molero et al., 2020).

Праця медичних працівників завжди потребує багато самовіддачі. Спілкування з пацієнтами, умови роботи, значні навантаження загрожують професійному вигоранню (Adler, Adrian, Hemphill, Scaro, Sipos, Thomas, 2017). Розвиток емоційного інтелекту може захистити від наслідків стресу та швидкого вигорання медичних працівників. До-

слідники зі США доводять, що за допомогою навчальних тренінгів можна збільшити емоційний інтелект та витривалість студентів-медиків (White, Zapata, Lenz, Ryznar, Nevins, Hoang, Franciose, Safaoui, Clegg, LaPorta, 2020). Вищий емоційний інтелект буде справляти позитивний вплив на розвиток добросовісності, відкритості, екстраверсії, сумлінності, швидкості прийняття рішень, зменшенню нейротизму, ірраціональності (El Othman, El Othman, Hallit, Obeid, Hallit, 2020).

Для нашого дослідження важливими є результати отримані Fabio & Saklofske (2021) про взаємозв'язок рис особистості та рис емоційного інтелекту (EI) зі співчуттям та само-співчуттям (Di Fabio, Saklofske, 2021).

Інтерес до вивчення емоційного інтелекту не зникає з роками, все більше науковців у своїх дослідженнях доводять, що EQ має значний вплив на життєдіяльність особистості і зокрема на професійне становлення (Leonova I. et al., 2021; Ishchenko Y. et al., 2024; Волошина, І., Крупський, О., 2024; Цюпенко, Т., 2024).

Базуючись на теоретичних міркуваннях, викладених вище, основною метою дослідження є з'ясувати особливості емоційного інтелекту у студентів, проаналізувати зв'язок між рівнем емоційного інтелекту та рівнем емпатичних здібностей майбутніх психологів та лікарів.

Ми припускаємо, що у студентів, які свідомо зробили вибір «допомагаючої» професії «людина-людина» має бути високий рівень емоційного інтелекту та розвинуті емпатійні здібності.

Виклад основного матеріалу і результатів дослідження. Вибірку в нашому дослідженні склали студенти 4 курсу НПУ імені М. П. Драгоманова напряму підготовки «Практична психологія» та студенти 3 курсу НМУ імені О. О. Богомольця напряму підготовки «Педіатрія» та «Лікувальна справа». Всього в дослідженні взяли участь 142 студентів (80 студентів напряму підготовки «Практична психологія» (студенти-психологи) та 62 студенти напряму підготовки «Педіатрія» та «Лікувальна справа» (студенти-медики)). Вік опитуваних на момент дослідження складав 19-20 років.

Вибір емпіричних методик дослід-

ження визначався відповідно до поставлених завдань. Під час формування блоку методик ми виходили з необхідності найбільш повного і всебічного розкриття предмету дослідження та об'єктивного його відображення. У запропонованій публікації представимо отримані результати за методикою «Тест на визначення рівня емоційного інтелекту» Дж. Холла (EQ), який охоплює п'ять компонентів: емоційна обізнаність; управління власними емоціями; самомотивація; емпатія; розпізнавання емоцій інших людей. Також було розраховано загальний показник емоційного інтелекту.

Розглянемо вираженість рівня емоційного інтелекту у студентів психологічного напряму підготовки (практична психологія) та медичного (лікувальна справа та педіатрія). Середнє значення в групі психологів за показником загальний рівень емоційного інтелекту становило 40,60 бала ($\sigma = 21,75$), тоді як у групі медиків – 33,19 бала ($\sigma = 22,49$). Діапазон коливань показників дуже широкий (від -25 до 90 балів), що свідчить про значні індивідуальні відмінності. Розподіл у обох групах має невелику негативну асиметрію (-0,77 та -0,35), тобто більшість учасників мають ре-

Таблиця 1

Описова статистика показників EQ Дж. Холла за групами

Шкала	М (психологи)	SD (психологи)	М (медики)	SD (медики)
Емоційна обізнаність	10,04	4,75	8,84	5,83
Управління емоціями	3,65	6,94	3,37	6,85
Самотивація	7,58	5,41	6,68	5,45
Емпатія	9,86	6,03	6,76	4,76
Розпізнавання емоцій інших	8,86	5,18	6,23	6,03
Загальний показник EI	40,60	21,75	33,19	22,49

зультати вище середнього рівня. Психологи демонструють дещо вищий загальний рівень емоційного інтелекту, ніж медики. Для кожної групи були обчислені середнє (М), стандартне відхилення (SD), мінімум, максимум, асиметрія та ексцес показників за різними шкалами методик. Динаміка показників наведена у таблиці 1.

Для порівняння показників емоційного інтелекту між двома групами (психологи та медики) було використано t-критерій Стюдента для незалежних вибірок. Перевірка однорідності дисперсій за критерієм Лівіня засвідчила, що у більшості випадків дисперсії є рівними ($p > 0,05$). Результати наведено у таблиці 2.

Результати свідчать, що загальний

Таблиця 2

Порівняння груп за компонентами EQ Дж. Холла (t-критерій)

Шкала	М (психологи)	М (медики)	t	p
Емоційна обізнаність	10,04	8,84	1,35	0,179*
Управління емоціями	3,65	3,37	0,24	0,811*
Самотивація	7,58	6,68	0,98	0,330*
Емпатія	9,86	6,76	3,33	0,001**
Розпізнавання емоцій інших	8,86	6,23	2,80	0,006**
Загальний показник EI	40,60	33,19	1,98	0,049***

Різниця незначуща – *. Значуща різниця – **. Межова значущість – ***.

рівень емоційного інтелекту у студентів обох напрямів підготовки є низьким, однак міжгрупові відмінності мають свої закономірності.

Психологи і медики не відрізняються за рівнем емоційної обізнаності, управління емоціями та самомотивації ($p > 0,05$). Водночас студенти-медики демонструють вищі показники емпатії ($p = 0,001$) та розпізнавання емоцій інших людей ($p = 0,006$). Це може бути пов'язано зі специфікою медичної діяльності, яка потребує чутливості до емоційного стану пацієнтів та швидкого розуміння їхніх переживань.

Загальний рівень емоційного інтелекту у медиків також вищий, ніж у психологів ($p \approx 0,049$), що можна розглядати як тенденцію до статистичної значущості.

Якісний аналіз рівнів EI (за критеріями тесту EQ Дж. Холла) показав, що:

високий рівень EI мають 6,6% студентів-психологів і 3% медиків;

середній рівень – 29% психологів і 59% медиків;

низький рівень – 64% психологів і 38% медиків.

Таким чином, у більшості дослі-

джуваних спостерігаються труднощі в усвідомленні та регуляції власних емоцій, що свідчить про недостатній розвиток навичок емоційного самоконтролю та емпатійної взаємодії. Водночас студенти-медики, на відміну від психологів, демонструють вищий рівень емпатії та розуміння емоцій інших, що пояснюється переважанням у їхній навчальній діяльності комунікативних і допоміжних функцій.

Отже, емпіричне дослідження виявило, що студенти напряму підготовки «Практична психологія» та «Медичний» мають занижений рівень загального емоційного інтелекту. Більшість досліджуваних мають труднощі в усвідомленні та розумінні своїх емоцій, не можуть довільно керувати своїми емоціями, і відповідно якісно організувати свою діяльність.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Здатність керувати емоціями та «відчувати» емоційний взаємозв'язок має безпосередній вплив на особистісне та міжособистісне зростання. Розуміння того, як одна емоція взаємодіє з іншою, а також уміння інтерпретувати лінгвістичну інформацію про емоції, дозволяє більш ефективно регулювати власні реакції та взаємодіа-

ти з іншими. Крім того, здатність використовувати емоційну інформацію для підвищення ефективності мислення допомагає оптимізувати процес прийняття рішень, підтримувати адаптивну поведінку та зменшувати рівень стресу у складних ситуаціях.

Розпізнавання емоцій по обличчю та на зображенні є важливою навичкою для розвитку емпатії та міжособистісної чутливості. Ці навички дозволяють ефективніше встановлювати комунікацію, прогнозувати поведінку оточення та підтримувати взаєморозуміння у соціальних та професійних ситуаціях. Підвищення рівня цих компетенцій сприяє формуванню стійкої психологічної позиції та розвитку особистісних ресурсів, необхідних для успішної самореалізації.

Отже, підвищення емоційної компетентності є перспективним напрямом для подальших досліджень, що включають тренінги, навчальні програми та психопрофілактичні заходи. Особлива увага має приділятися інтеграції когнітивних, афективних і поведінкових компонентів емоційного інтелекту, що дозволить комплексно оцінити його роль у розвитку професійних та особистіс-

них якостей студентів-психологів і медиків.

References :

- Janus. K. (Eds.). (2006). *Pedagogika i psychologia. Zagadnienia, pojecia, terminy*. Warszawa : Buchmann, 203 s.
- Stein S. J., Book H. (2012). *The EQ Edge: Emotional Intelligence and your success*. Ontario : Stoddard Publishing Co. Limited. 370 p.
- Sternberg R. J. (1981). People's conceptions of intelligence. *Journal of Personality and Social Psychology*. (41). P. 37–55.
- Sternberg R. J. (1988). *The triarchic mind: A new theory of human intelligence*. New York : Viking Penguin Inc, 135 p.
- Thorndike R. L., Hagen E. P., Sattler J. M. (1986). *Technical Manual for the Stanford-binet intelligence scale: Fourth Edition*. Chicago : The Riverside Publishing Company, 136 p.
- Bar-On R. (2006). The Bar-On model of emotional-social intelligence (ESI). *Psicothema*. Vol. 18. P. 13–25.
- Bar-On R., Maree J., Elias M., eds. (2007). *Educating People To Be Emotionally Intelligent*. Greenwood : Praeger Publishers, 323 p.
- Mayer J. D., Salovey P. (1993). The Intelligence of emotional intelligence. *Intelligence*. Vol. 17. (4). P. 433–442.

- Mayer J. D., Salovey P., Caruso D. (2008). Emotional Intelligence. New ability or eclectic traits? *American Psychologist*. Vol. 63 (6). P. 503–517.
- Mayer J. D., Salovey P., Sluyter D. (1997). What is emotional intelligence? Emotional development and emotional intelligence: educational implications. New York : Perseus Books Group, P. 3–31.
- Goleman D. (2006). Emotional Intelligence / Daniel Goleman. – New York : Bantam Book, 360 p.
- Petrides K. V. (2010). Trait emotional intelligence theory. *Industrial and Organizational Psychology*. Vol. 3. P. 136–139.
- Petrides K. V., Gómez M., Pérez-González J. (2017). Pathways into psychopathology: Modeling the effects of trait emotional intelligence, mindfulness, and irrational beliefs in a clinical sample. *Clinical Psychology and Psychotherapy*. Vol. 24. P. 1130–1141. doi.org/10.1002/cpp.2079
- Petrides K., Siegling A., Saklofske D. (2016). Theory and Measurement of Trait Emotional Intelligence // The Wiley Handbook of Personality Assessment / ed. U. Kumar. doi.org/10.1002/9781119173489.ch7
- Saarni C. (1999). The development of emotional competence. New York : Guilford Press, 381 p.
- Bucich M., MacCann C. (2019). Emotional intelligence research in Australia : Past contributions and future directions. *Australian Journal of Psychology*. Vol. 71. P. 59–67. doi.org/10.1111/ajpy.12231
- Wollny, A., Jacobs, I., & Pabel, L. (2020). Trait emotional intelligence and relationship satisfaction: The mediating role of dyadic coping. *Journal of Psychology: Interdisciplinary and Applied*, 154(1), 75–93. doi:10.1080/00223980.2019.1661343
- Barzykowski K., Majda A., Szkup M., & Przyłęcki P. (2019). The Polish version of the Cultural Intelligence Scale: Assessment of its reliability and validity among healthcare professionals and medical faculty students. *PLoS One*, 14, 1–22. doi.org/10.1371/journal.pone.0225240
- Daryani S. M., Aali S., Amini A., & Shareghi B. (2017). A comparative study of the impact of emotional, cultural, and ethical intelligence of managers on improving bank performance. *International Journal of Organizational Leadership*, 6, 197–210. doi.org/10.33844/ijol.2017.60318
- Jonck P., & Swanepoel E. (2015). Exploring the theoretical link between cultural and emotional intelligence: a system analysis for human resource management. *South African Journal of Business Management*, 46, 77–83. doi.org/10.4102/sajbm.v46i4.111
- Moon, T. (2010). Emotional intelligence correlates of the four-factor model of cultural intelligence. *Journal of*

- Managerial Psychology*, 25, 876–898. doi.org/10.1108/02683941011089134
- Piotrowski A., Martinská M., Boe O., Rawat S., & Deshpande A. (2020). The relationship between personality, self-esteem, emotional intelligence, and cultural intelligence. A military context. *Current Issues in Personality Psychology*, 8(3), 185-196. doi:10.5114/cipp.2020.99968
- Luthans F., Avolio B.J., Avey J.B., & Norman S.M. (2007). Positive psychological capital: Measurement and relationship with performance and satisfaction. *Personnel Psychology*, 60(3), 541-572.
- Hussein B., Yesiltas M. (2020). The Influence of Emotional Intelligence on Employee's Counterwork Behavior and Organizational Commitment: Mediating Role of Transformational Leadership *Revista de cercetare și intervenție socială*, vol. 71, pp. 377-402. doi.org/10.33788/rcis.71.23
- Guasp Coll M., Navarro-Mateu D., Giménez-Espert M. D. C., & Prado-Gascó, V. J. (2020). Emotional intelligence, empathy, self-esteem, and life satisfaction in spanish adolescents: Regression vs. QCA models. *Frontiers in Psychology*, 11. doi:10.3389/fpsyg.2020.01629
- Mérida-López S., & Extremera N. (2020). The interplay of emotional intelligence abilities and work engagement on job and life satisfaction: Which emotional abilities matter most for secondary-school teachers? *Frontiers in Psychology*, 11. doi:10.3389/fpsyg.2020.563634
- Delhom, I., Satorres, E., & Meléndez, J. C. (2020). Can we improve emotional skills in older adults? Emotional intelligence, life satisfaction, and resilience. *Psychosocial Intervention*, 29(3), 133-139. doi.org/10.5093/pi2020a8
- Puertas-Molero, P., Zurita-Ortega, F., Chacón-Cuberos, R., Castro-Sánchez, M., Ramírez-Granizo, I., & González-Valero, G. (2020). Emotional intelligence in the field of education: A meta-analysis. [La inteligencia emocional en el ámbito educativo: Un meta-análisis] *Anales De Psicología*, 36(1), 84-91. doi:10.6018/analesps.345901
- Amy B. Adler, PhD, Amanda L. Adrian, PhD, Marla Hemphill, MC USA, Nicole H. Scaro, MSC USA, Maurice L. Sipos, MSC USA, Jeffrey L. Thomas, MSC USA. (2017) Professional Stress and Burnout in U.S. Military Medical Personnel Deployed to Afghanistan, *Military Medicine*, Volume 182, Issue 3-4, March-April, Pages e1669–e1676. doi.org/10.7205/MILMED-D-16-00154
- White A, Zapata I, Lenz A, Ryznar R, Nevins N, Hoang TN, Franciose R, Safaoui M, Clegg D. and LaPorta AJ. (2020). Medical Students Immersed in a Hyper-Realistic Surgical Training Environment Leads to Improved Measures of Emotional Resiliency by Both Hardiness and Emotional Intelligence Evaluation. *Front. Psychol.* 11:569035. doi: 10.3389/fpsyg.2020.569035

El Othman, R., El Othman, R., Hallit, R., Obeid, S., & Hallit, S. (2020). Personality traits, emotional intelligence and decision-making styles in lebanese universities medical students. *BMC Psychology*, 8(1). doi:10.1186/s40359-020-00406-4

Di Fabio, A., & Saklofske, D. H. (2021). The relationship of compassion and self-compassion with personality and emotional intelligence. *Personality and Individual Differences*, 169. doi:10.1016/j.paid.2020.110109

Jaksic, C., & Schlegel, K. (2020). Accuracy in judging others' personalities: The role of emotion recognition, emotion understanding, and trait emotional intelligence. *Journal of Intelligence*, 8(3), 1-19. doi:10.3390/jintelligence8030034

Leonova, I. M., Yevchenko, I. M., Masliuk, A. M., Brahina, K. I., & Salata, H. V. (2021). Emotional intelligence as a factor against burnout in female students and teachers. *Journal of Intellectual Disability-Diagnosis and Treatment*, 9(3), 280-293.

Ishchenko Y, Yevchenko I, Masliuk A, Myronets S, Potapchuk Y. El impacto de la inteligencia emocional de los líderes militares en la gestión de crisis en tiempos de guerra. *Rev. cuba. med. mil* [Internet]. 17 de mayo de 2024 [citado 11 de octubre de 2025];53(2):e024043640. Disponible en: <https://revmedmilitar.sld.cu/index.php/mil/article/view/43640>

Волошина, І., & Крупський, О. (2024). Емоційний інтелект як фактор успішного

управління командами. *Challenges and Issues of Modern Science*, 3, 188-195.

Цюпенко, Т. (2024). Емоційний інтелект як засіб розвитку психологічної стійкості особистості в умовах сьогодення. *Наукові записки. Серія: Психологія*, (4), 109-115.

Iryna Yevchenko

Candidate of Psychological Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Psychology, State University of Trade and Economics, Kyiv (Ukraine)

EMOTIONAL INTELLIGENCE OF FUTURE PSYCHOLOGISTS AND PHYSICIANS: A COMPARATIVE ANALYSIS AND PROSPECTS FOR EMOTIONAL COMPETENCE DEVELOPMENT

ABSTRACT

The article presents the results of an empirical study on emotional intelligence (EI) among students of psychology and medical programs, aiming to identify the specific features and developmental patterns of emotional competence in future professionals within helping disciplines. The sample consisted of 142 participants aged 19–20: 80 psychology students (4th year, National Pedagogical Dragomanov University) and 62 medical students (3rd year, Bogomolets National Medical University, majors in Pediatrics and General Medicine). To assess emotional intelligence, the Hall EQ-test was applied, which enables a comprehensive evaluation of emotional awareness, empathy, emotion recognition, and regulation skills.

The findings revealed that the overall level of emotional intelligence in both groups re-

mains predominantly at a low or moderate level. However, comparative analysis demonstrated statistically significant differences in specific EI components. Medical students showed higher scores in empathy and the recognition of others' emotions, which may be explained by the clinical nature of their professional training and the need for sensitivity to patients' emotional states. In contrast, psychology students exhibited greater awareness of their own emotions and higher levels of internal reflection.

The overall emotional intelligence of medical students was slightly higher than that of psychology students, approaching the threshold of statistical significance ($p \approx 0.05$). These results highlight the importance of systematically developing emotional competence within the educational curricula of both disciplines, particularly regarding empathic listening, emotional self-regulation, and professional self-awareness.

The obtained data provide a basis for further research on emotional intelligence as a determinant of psychological well-being, effective interpersonal communication, and professional adaptation in medical and psychological education contexts.

Keywords: emotional intelligence, emotional competence, empathy, self-regulation, psychology students, medical students, professional development.

Євченко Ірина Миколаївна

Кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології Державного торговельно-економічного університету, м. Київ (Україна)

ЕМОЦІЙНИЙ ІНТЕЛЕКТ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ ТА ЛІКАРІВ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЕМОЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

АНОТАЦІЯ

У статті представлено результати емпіричного дослідження емоційного інтелекту (ЕІ) майбутніх психологів та лікарів, спрямованого на виявлення специфіки розвитку емоційної компетентності у представників допомагаючих професій. Проблематика емоційного інтелекту набуває особливої актуальності в контексті сучасної вищої освіти, де успішність професійної діяльності все частіше визначається не лише когнітивними здібностями, а й здатністю до саморегуляції, емпатії та ефектної міжособистісної взаємодії. Вибірку становили 142 студенти віком 19–20 років: 80 студентів спеціальності «Психологія» (4 курс, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова) та 62 студенти медичного факультету (3 курс, Національний медичний університет імені О. О. Богомольця, напрями «Педіатрія» та «Лікувальна справа»). Для діагностики рівня та структурних компонентів ЕІ використано тест Дж. Голла (EQ), що дозволяє комплексно оцінити усвідомлення, розпізнавання й регуляцію емоцій.

Результати показали, що загальний рівень емоційного інтелекту в обох групах переважно низький або середній, проте міжгруповий порівняльний аналіз засвідчив наявність

статистично значущих відмінностей у компонентній структурі. Студенти-медики продемонстрували вищі показники емпатії та здатності розпізнавати емоційні стани інших осіб, що можна пояснити специфікою клінічної підготовки та професійною потребою у розумінні емоцій пацієнтів. Студенти-психологи, своєю чергою, виявили більш розвинене усвідомлення власних емоцій, рефлексію й схильність до внутрішнього аналізу. Загальний рівень ЕІ у студентів медичного напрямку виявився дещо вищим, із тенденцією до статистичної значущості ($p \approx 0,05$).

Отримані результати свідчать про необхідність інтеграції модулів емоційної компетентності у професійну підготовку як майбутніх лікарів, так і психологів, зокрема через розвиток навичок емпатійного слухання, саморегуляції, емоційної грамотності та професійного самопізнання. Дослідження поглиблює розуміння ролі емоційного інтелекту як предиктора психологічного благополуччя, комунікативної ефективності та адаптаційних можливостей майбутніх фахівців медико-психологічного профілю, відкриваючи перспективи для подальших міждисциплінарних досліджень у цій сфері.

Ключові слова: емоційний інтелект, емоційна компетентність, емпатія, саморегуляція, психологічна підготовка, студенти-медики, професійний розвиток.

How to cite (як цитувати):

Yevchenko, I. EMOTIONAL INTELLIGENCE OF FUTURE PSYCHOLOGISTS AND PHYSICIANS: A COMPARATIVE ANALYSIS AND PROSPECTS FOR EMOTIONAL COMPETENCE DEVELOPMENT . *PSYCHOLOGICAL JOURNAL*, 11(9), 41–53. <https://doi.org/10.31108/1.2025.11.9.3> [in Ukrainian]

Євченко , І. ЕМОЦІЙНИЙ ІНТЕЛЕКТ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ ТА ЛІКАРІВ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЕМОЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ. *ПСИХОЛОГІЧНИЙ ЧАСОПИС*, 11(9), 41–53. <https://doi.org/10.31108/1.2025.11.9.3>

Дата отримання статті: 04.07.2025

Дата рекомендації до друку: 15.08.2025

Дата оприлюднення: 30.09.2025